

Küreselleşme ve Kimlik Politikaları: Liberal Demokrasinin¹ Alternatifleri

DOI: 10.26466/opus.471134

*

Bilge Durutürk*

* Arş. Gör. Dr., Adana Bilim ve Teknoloji Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Adana/Türkiye
E-Posta: bduruturk@adanabtu.edu.tr ORCID: [0000-0002-4240-6004](https://orcid.org/0000-0002-4240-6004)

Öz

Bu çalışmanın temel argümanı, küreselleşmenin ulus-devletin egemenlik alanı ve farklılıklar temelinde demokrasi üzerindeki etkilerinin bir analizinin ortaya konmasıdır. Demokrasi kavramı, küreselleşmenin temel unsurları çerçevesinde ele alındığında muğlak bir kavram haline dönüşmüştür. Yeni dünya düzeninde demokrasi nedir, neleri temsil eder ya da etmelidir sorularının sorulması önemlidir. Küreselleşmenin beraberinde getirmiş olduğu farklılık, çoğulluk gibi kimlik politikaları temelinde ele alınan parametreler küreselleşmenin de etkisi ile sınırları belirsizleşen ve birbirleri ile iletişimleri grift hale dönüşen ulus devletin de sorgulanmasını gerekli kılmaktadır. Bu paralelde ulus-devlet ve liberal demokrasi arasındaki ilişki, kendi içerisinde bir örgütlenme sürecine girmiştir. Çoğunluğun zorbalığı olarak ele alınabilecek olan ve farklılıkların gözardı edilmesine ile sonuçlanan liberal demokrasi 90'lar ile bearer konjonktürel değişikliklerle beraber değerlendirildiğinde dönüşüme ihtiyaç duyan bir hal almıştır. Bu sebeple çalışma içerisinde liberal olan demokrasinin ne gibi alternatifleri vardır sorusuna Chantal Mouffe'un karşılaştırmalı olarak ele aldığı alternatif demokrasi modelleri ve içerikleri değerlendirilerek bir analiz yapılacaktır. Radikal, kozmopolit ve müzakereci demokrasilerin, var olan liberal demokrasi örneğine ne gibi eleştirileri vardır ve nasıl modeller ortaya koymaktadırlar sorusuna cevap verilerek bir analiz yapılacaktır. Bu analizin neticesinde ise yakın dönem siyasi olayları ile beraber liberal demokrasilerin nasıl bir dönüşüm yaşadıkları, bu süreçte ortaya çıkan ulus güvenliği temelindeki liberal olan demokrasilerin geçirdiği dönüşüm ve illebral demokrasilerin ortaya çıkışı da değerlendirmeye dahil edilerek günümüze dair süreç de kısaca değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Kimlik Politikaları, Alternatif Demokrasiler, Ulus-devlet.

¹ Bugün demokrasi olarak ele aldığımız ve tanımlama yoluna gittiğimiz kavram "liberal" demokrasidir. Bu sebeple ilk olarak ele alınacak ve açıklanacak olan demokrasi kavramının liberal demokrasi olduğunun altı çizilmelidir.

Globalization and Identity Politics: The Alternatives of Liberal Democracy

*

Abstract

In this study, it is aimed to analyze the effects of globalization on democracy through the identity politics and the sphere of sovereign nation-state. Democracy has become an ambiguous concept within the terms of globalization. In new world order it is crucial to ask what the democracy is, what represents or should represent. The parameters that are taken on the basis of identity politics such as the difference brought by globalization and plurality necessitate the questioning of the nation-state whose boundaries are obscured by the effect of globalization. The relationship between nation-state and liberal democracy has been executed. The liberal democracy that could be considered as the tyranny of the majority and which ignored the differences, has become a transformational process when the bearer is evaluated together with the conjunctural changes. For this reason, there will be an analysis of the alternative democracy models, which is considered comparatively by Chantal Mouffe. There are some criticisms of the cosmopolitan, radical and deliberative democracies. As a result of this analysis, the transformation of liberal democracies along with the recent political events, the transformation of democracies and the emergence of illiberal democracies, which are liberal in the process of nation security, will be included in the evaluation and will be briefly mentioned.

Keywords: *Globalization, Identity Politics, Alternative Democracies, Nation- State*

Giriş

Ulus-devletin homojen toplum algısı ve liberal demokrasinin çoğunluğun temsiline yaptığı vurgu, yeni dünya düzeni içerisinde küreselleşme ile yakından ilgilidir. Siyasal olarak uluslararası ve uluslararası ölçekte ortaya çıkan yapılar, devletlerin egemenlik alanlarına müdahale durumlarını beraberinde getirerek sınırların bulanıklaşmasına neden olmuştur. Bunun yanında ulus devletlerin egemenlik alanlarının sorgulanması da farklı grupların talep, görünürlüklerini artırmış ve kimlik politikalarını güçlendirmiştir. Bu paralelde demokrasi, temel unsuru olan ulus devletin sorgulanması ile karşı karşıya kalmıştır. Buradan hareketle bugün içinde bulunduğumuz küreselleşen dünya düzeninin yeni parametreleri olarak radikal, kozmopolit, müzakereci demokrasi gibi liberal demokrasiye alternatif olarak ortaya konan ve ulus-devlet düşüncesinin yumuşatılması/dönüştürülmesi halini içeren demokrasi çeşitleri, "liberal demokrasinin krizi" diye adlandırabileceğimiz muğlak süreci ortaya koyarken önem taşımaktadırlar. Dolayısıyla bu çalışmada ortaya çıkan alternatif demokrasi algılarının ulus-devlet, farklılık ve kimlik politikaları paralelinde nasıl bir şekil aldığı değerlendirilecektir.

İlk kısım içerisinde küreselleşme ile liberal demokrasinin ne gibi bir dönüşüm içerisinde olduğu ele alınacaktır. Bu paralelde ulus-devlet ile liberal demokrasinin ilişkisi ortaya konarak bu ilişkinin nasıl bir dönüşüm ve evrimleşme sürecinde olduğunu ele alan ikinci kısım ile devam edilecektir. Çoğunluğun temsili temelinde ele alınacak olan liberal demokrasi değişen ve dönüşen yeni dünya düzeni ile hangi noktalarda ne gibi krizler yaşamaktadır ve bu krizlere yine demokrasinin içerisinde çıkacak olan ne gibi görüş ve yaklaşımlar yön verecektir Mouffe'un demokrasi alternatiflerine yönelik yapmış olduğu değerlendirmeler üzerinden üçüncü kısım içerisinde değerlendirilecektir. Aynı zamanda üçüncü kısım içerisinde bugün siyaset bilimi ve uluslararası ilişkiler disiplinleri içerisinde oldukça önemli bir tartışma konusu olan kimlik politikaları ele alınacaktır.

Küreselleşme ve Ulus-devlet İlişkisi

Küreselleşme, siyasi, kültürel ve ekonomik olmak üzere 3 temel başlık altında ele alınmaktadır (Held, 2000; Laclau ve Mouffe, 2014, s.187; Dworkin, 2006).

Küreselleşmenin yeni dünya düzeni içerisinde öncelikle ekonomik temeldeki yayılımı çok uluslu şirketler paralelinde ele alınmaktadır. Bu şirketlerin sermaye yayılımı ile paralel ilerleyen düzenlemeleri öncelikle sözleşmeyi yaptıkları kuruluşların varlıklarını sağlama çalışmalarına daha sonra ise ulus-devletlerin egemenlik alanına müdahale edecek bir yayılım halini kapsamaktadır. Bu doğrultuda ekonomik dengelerin yeni dünya düzeni içerisinde oldukça söz sahibi olması, ulus-devletin varlığını ve bağımsız karar mekanizması olma özelliğini zayıflatmaktadır (Held, 2000; Hardt ve Negri, 2011, s. 250; Laclau ve Mouffe, 2014, s. 8). Çünkü ekonomik anlamda çokuluslu şirket ve dengelere bağlı hale gelmeye başlayan ülke, bu şirket ve çıkar gruplarının planları çerçevesinde hareket etme eğilimi gösterebilmekte ve bu durum, ulus-devlet çatısı altındaki hareket alanına karşı bir müdahale niteliği taşıyabilmektedir.²

Küreselleşmenin bir diğer dayanağı ise siyasal unsurdur. Hardt ve Negri'nin tarihsel süreç üzerinden ele aldığı gibi; Aydınlanma ile evrensel akıl temelindeki modernizm ulus-devletin temellerinin atıldığı düşünce sistemini ortaya koymaktadır (Keyman, 2000; Köker, 1992; Zakaria, 1999).

Avrupa modernliğinin en azından Westphalia Barışı'ndan beri bıkmış usanmadan ileri sürdüğü uluslararası düzen nosyonunun artık krize girdiği genel kabul görmektedir. Aslında düzen, her zaman krizdeydi ve bu kriz sürekli olarak İmparatorluk yönündeki itici motorlardan birisi olmaktaydı. Belki bu uluslararası düzen nosyonu ve onun bunalımı, bazı düşünürlerin iddia ettiği gibi Napoleon Savaşlarına kadar geri götürülebilir; belki

² Bu müdahale "dış etkenlerin müdahalesi" ya da komplo teorileri olarak anlaşılmalıdır. Sermayenin akışı paralelinde ülke içerisindeki demokratik olmayan durumların karşısında da harekete geçebilmeyi sağlayan bir faktör olarak düşünülebilir. Durumun temelde dikkat edilmesi gereken yanı ulus-devletin hakimiyet alanının seyriltilmesine yönelik hamleleri barındırıyor olmasıdır.

de başlangıç noktası Viyana Kongresi ve Kutsal İttifak'ın kurulması olarak tespit edilmelidir. Her halü karda, Birinci Dünya Savaşı ve Cemiyet-i Akvam Döneminde, bir uluslararası düzen ve bunun krizi nosyonlarının yerleştiğinden kuşku duyulmalıdır.(Hardt ve Negri, 2012, s.26)

Bu paralelde öncelikle I. Dünya Savaşı ve Cemiyet-i Akvam'ın kurulması ile beraber devletler arasındaki ilişkiler uluslararası bir düzen düşüncesi temelinde şekillenme yoluna doğru evrilmiştir. Bu süreç II. Dünya Savaşı ile beraber Birleşmiş Milletlerin kurulması sürecini beraberinde getirmiştir. Dönüşen dünya içerisinde ulus-devletin varlığının sadece kendi yeknesak varlığı ile mümkün olamayacağı kabulünden yola çıkarak ortaya konan bu uluslararası yapılanmalar küreselleşmenin siyasal çerçevede kendisini göstermeye başladığı dönüşümün ilk belirtileri olarak kabul edilmektedir.³ Devamında gelen Avrupa Birliği, NATO gibi yine uluslararası kuruluşlar, ulus-devletlerin egemenlik alanı ile ilişkilendirilerek bu alana müdahil olmuşlardır (Held, 2000; Dworkin, 2006; Zakaria, 1999). Siyasal boyutta yaşanan bu ulusüstü dönüşümler, ulus-devletlerin karar alma süreçlerinde kendini göstermektedir. Küreselleşmenin siyasal boyuttaki kapsamı, ulus devletlerin ceza mahkemeleri kararları, ambargo ya da ekonomik temelli yaptırımlar ile “milli irade” nin hareketlerini de etkilemektedir. Dolayısıyla ulus-devlet kendi ülke sınırları içerisinde dahi olsa karar veren tek merkez olma özelliğini yitirmektedir.

Küreselleşmenin toplumların dönüşümleri konusunda en etkili olduğu dayanaklarından bir diğeri olan kültürel unsur ile devam etmek gerekirse kimlik politikalarının destek gördüğü en önemli alanın bu alan olduğu söylenebilir. Küreselleşme sermayenin akışı kadar teknolojik gelişmeler paralelinde bilginin akışının da temel tetikleyicisi olmuştur (Held, 2000; Laclau ve Mouffe, 2014, s.162). Gelişen enformasyon teknolojisi ile beraber bilginin yayılımındaki hızlı artış, farklı bölgelerde oluşan farklı siyasal, kültürel hareketlenme ya da haberlerin dünyanın diğer ucundan takip edilebilmesine olanak sağlamıştır. Aynı zamanda

³ Aydınlanma, I. Dünya Savaşı, II. Dünya Savaşı ve Birleşmiş Milletler gibi temel noktalar üzerinden var olan dünya düzenine yönelik detaylı bilgi için bkz. Hardt ve Negri (2012) “İmparatorluk”.

Giddens'in üzerinde durmuş olduğu gibi zaman-mekan sıkışması olarak tanımlanan ve insanların buldukları yer ile etkilendikleri durum, yer ya da zaman diliminin farklılık gösterebilmesi neticesinde artık grupların ya da bireylerin sahip olduğu güç, bilgi gücüne dönüşmüştür (Giddens, aktaran Held ve McGrew, 2000; Laclau ve Mouffe, 2014, s.169). Bu bilgi gücünün getirmiş olduğu farkındalık hali, toplumun dinamiklerini harekete geçiren oluşum ya da dünyanın bir ucundaki başkaldırının bilinmesi, haberinin alınması ve farkında olunması ile etkilerinin diğer mekanlarda da görülmesi anlamına gelmektedir.

Küreselleşmenin en somut ve derin etkisi, toplum üzerinde bireylerden başlayarak onların farkındalıklarını ya da algılarını dönüştürmeye yönelik bir bilgi akışının ulus-devletin şekillendirdiği ve kontrol ettiği birey boyutunu aşmasına ön ayak olmasıdır. Hardt ve Negri'ye göre "çokluk" halinin de başlangıç noktası, bu bilginin sağlamış olduğu güç ile ortaya konan bilinç ve farkındalıktır (Hardtve Negri, 2011). Toplumdaki farklı grupların kimlik politikaları ekseninde ortaya koydukları talepler, küreselleşmenin yaratmış olduğu bilgi ve teknoloji ağının bir sonucu olarak domino etkisi yaratan bir yapı göstermektedir.⁴ Bunun anlamı, küreselleşmenin sağlamış olduğu bilgi akışı ile artık liberal demokrasi belirli bir kesim ya da grubun haklarına yönelik hareket etme halini korumakta zorlanmaktadır. Çünkü farklı gruplar (etnik, dini, mezhepsel ya da cinsel tercihleri bakımından farklılık gösteren gruplar) konumlarını ve hak taleplerini dünyanın bambaşka bir yerinde benzer talep ya da farklılıklarından dolayı azınlık olan grupların hak taleplerini bilerek ve takip ederek hareket edebilmektedirler. Bu durum kendi içerisinde bir farkındalık, bilinç ve katılım durumu yaratmaktadır (Hardt ve Negri, 2001; Lipson, 1999). İnsanların farkındalıklarının artması beraberinde siyasal olarak katılım taleplerinin ve haklarının korunmasına yönelik taleplerinin daha belirgin hale gelmesini ifade etmektedir (Benhabib, 1999). Dolayısıyla artık farklılıklarının ulus-devlet içerisinde bir yer kazanmasını ve ses getirmesini isteyen gruplar, bunu duyurmayı ulus-devlet içerisinde bir konum edinerek değil; farklı yollar izleyerek gerçekleştirebilmektedirler.

⁴ Bu durumun en somut ve yakın zamanlı örneği "Occupy Wall street" hareketi ile kapitalizm ve neo-liberal politikalara yönelik direniş hareketlerinin dünyanın pek çok yerinde eş zamanlı yansıma ve cevap bulmasıdır.

Bu durumun beraberinde kimlik krizlerini de getireceğini belirten Benhabib, artık kimliklerin sadece tek boyutlu değil; çok boyutlu olarak değerlendirilmeye başladığını dile getirmektedir:

Diyelim ki Quebec Eyaleti için Afrika kökenli, Fransızca konuşan bir kadınlar grubu ile karşı karşıyasınız: Grup kimliklerinin hangi yönü siyasal süreçte temsil edilmesi gereken yöndür? Bu kimlikler ister bireysel, ister toplu kimlikler sözü konusu olsun çoğul, karmaşık, heterojen bağlılıklarla parçalandığı “mevcudiyet politikası” bir kimlik özcülüğü biçimini deyim yerindeyse artık geçerliliğini yitirmiş bir grup varlıkları metafiziğini pekiştirme riskine düşmez mi? (Benhabib, 1999, s.22)

Küreselleşme ile beraber eski ve yeni tanımlar, ön kabuller, düşünce akımları, varsayımlar ve değerler farklı biçimlerde birbirine karışır, iç içe geçer ve çarpışır. Benhabib’in ele aldığı ve çalışmanın temel sorunsalını oluşturan bu durum, küreselleşme çağı ile beraber ortaya çıkan yeni dünya düzeni ve muğlaklaşan demokrasi kavramı etrafında şekillenmektedir (Benhabib, 1999). Aynı paralelde Habermas’ın üzerinde durduğu gibi modern devletin küreselleşme ile beraber “milli” olma haline yönelik bir sorgulamanın oluşması, farklılıkların vurgulandığı kimlik politikaları ve bu politikalar üzerinden uzlaşma ortamlarının yoğunluğunu taşımaktadır (Habermas, 2002).

Ulus-devletin küreselleşme ile gelen yeni düzen paralelinde dönüşünü ele alan Mary Caldor “ulusun tanımı içerisindeki kavramların artık ortadan kaybolmaya başladığını” belirtir (Caldor aktaran Archibugi ve Held, 2000, s.62-63; Lipson, 1999),

Daha önce de belirttiğimiz gibi küreselleşme 3 temel alan çerçevesinde toplumları dönüştürmektedir. Hardt ve Negri hayatın her aşamasına yayılmış olan bu durumu yeni bir imparatorluk olarak tanımlamaktadır (Hardt ve Negri, 2012). Bu sebeple küreselleşmenin dönüştürdüğü ulus-devletin temel parametrelerinin nasıl bir yol aldığı ele alınmalıdır.

- i. Siyasal kimlik, toprağa dayalı olan yurttaşlığa bağlıdır (Archibugi ve Held 2000, s.63). Yurttaşlık kavramı günümüzde belirli bir to-

- prak parçasına bağlılıktan öte bir kavram haline dönüşmesi sebebiyle küreselleşme ile ilişkisine bakmak gerekmektedir.
- ii. Kültür, dikey ve homojenleştiricidir (Archibugi ve Held, 2000, s.63; Dworkin, 2006; Lipson, 1999). Ulus devlet ile beraber kültürel çeşitlilik, kültürel birlik haline gelmiştir ancak küreselleşme ile beraber bu durum tekrar çeşitlilik yönünde bir dönüşüm içerisine girmiştir.
 - iii. Para bir merkez bankası tarafından basılan birleşik bir ulusal para cinsidir. Artık küreselleşmenin ilk ve en önemli dönüşüm araçlarından biri olan ekonomi, ulus-devletlerin ekonomileri ve paranın değerini uluslararası platformdaki etkileşimler üzerinden belirlemektedir.
 - iv. Örgütlü şiddet devletin sahip olduğu ulusal ordular temelinde ele alınabilir. Örgütlü olmanın tanımı, teknolojik gelişmeler ve bilgi akışı ile esnek ve muğlak bir hal almıştır. Ulus-devlet, karşısında oluşan “şiddetin” artık sadece silahlı güç (*hard power*) olmadığı kabulü ile hareket etmek durumundadır. Özellikle kimlik politikaları ve farkındalıklar temelinde yükselen bir toplumsal algı, küreselleşmenin yarattığı dönüşümün sonucunda güç kazanmaktadır (Held ve McGrew, 2000; Held,1996; Laclau ve Mouffe, 2014, s.165).

Ulus-devlet içinde dönüşen toplum ilişkilerinin küreselleşme sebebiyle daha görünür hale gelmesinin yanında bu dönüşümün nasıl bir zemine oturması gerektiği ve toplumdaki tüm kesimlerin hak ve taleplerine yönelik nasıl bir çözüm önerisinde olunacağı çalışmanın kapsamında ele alınan diğer bir noktadır. İşte burada liberal demokrasinin krizi kendisini göstermektedir. Çünkü küreselleşme farklılıkları çeşitlendirmiş ve görünür kılmıştır ama bu farklılıkların liberal demokrasi içerisinde nasıl bir yer edineceğine ya da farklılıkların nasıl bir formülasyon ile düzenleneceğine yönelik herhangi bir çözüm getirememiştir (Archibugi ve Held, 2000; Laclau ve Mouffe, 2014, s.196). Aynı zamanda demokrasinin uluslararası düzen nosyonu göz önünde bulundurulduğunda küreselleşme ile beraber iç içe geçen toplumsal, siyasal ve ekonomik ilişkilerin bu kriz durumunu daha da arttığı söylenebilir.

Bu noktadan hareketle farklı gruplar (azınlıklar) üstünde oluşturduğu hakimiyet dikkate alınarak liberal demokrasinin sorgulamasını yapan bir sonraki kısım içerisinde, öncelikle demokrasinin yeni dünya düzeni içerisinde nasıl tanımlandığı ele alınacak ve bu paralelde azınlık gruplarının haklarının ne şekilde korunması gerektiğine yönelik oluşturulan alternatif demokrasi çeşitlerinin analizi ile devam edilecektir.

Küreselleşme ve Liberal Demokrasi: Yeni Dünya Düzeni

Liberal demokrasi insanların çıkarlarına yönelik hizmet etmektedir. En fazla sayıda insanın en fazla miktarda mutluluğu temelinde Bentham'ın belirtmiş olduğu gibi faydacılık esastır (Bentham aktaran Ashford, 2012, s.29). Devletin biricik amacının insanların mutluluğu olduğunu ve bunun adına hizmet eden bir devletin varlığının kabul edileceğine vurgu yapan liberal demokrasi düşüncesi, bu mutluluğun sağlanmasının mantıksal, ahlaki ve eşyanın doğasına uygun olarak tek temel dayanağın insanların rızası olduğunun da altını çizmektedir (Ashford, 2012, s.29). Bu açıklama ile bir kez daha ortaya çıkan durum, liberal demokrasi içerisinde kurulan devlet- birey arasındaki ilişkinin çoğunluk ve azınlık gruplar arasındaki ilişkiye yönelik problemlerle bir bağ ortaya koyduğudur. Çünkü demokrasi olmasına rağmen liberal demokrasinin benimsediği temel düşünce, azınlığın haklarına rağmen zorlama ya da baskı temelli bir çoğunluk yönlendirmesinin olabileceğidir (Köker, 1992).

“Fransız düşünür Alexis De Tocqueville demokrasinin yarattığı en büyük tehdidin ‘çoğunluğun zulmünden’ geldiğini belirtmiştir. Alexander Hamilton 1787 yılında The Federalist Papers’ta şunları yazıyordu: ‘İnsanlar gücü sever... Bütün gücü çoğunluğa verdiğinizde azınlığı bastırır; azınlığa verdiğinizde de çoğunluğu bastırır.’” (Ashford, 2012, s.28).

Lord Acton'un da aynı paralelde görüşlerini dile getirdiği nokta çoğunluğun azınlık grupları üzerinde kurabileceği/ kurduğu hakimiyet ve azınlık grupların haklarının göz ardı edilmesidir. Sartori'nin *“Demokrasi Teorisine Geri Dönüş”* (1993) adlı eserinde kullandığı *“çoğunluk zorbalı-*

ğı”, liberal demokrasinin temel unsurları çerçevesinde farklılıklar ve azınlık gruplar üzerine odaklanılacak olan bu çalışmada sorgulanması gereken en temel kavramdır diyebiliriz.

Çoğunluğun zorbalığı, siyasal katılım neticesinde sayıca fazla olan grubun talepleri doğrultusunda ortaya çıkmaktadır (Sartori, 1993, s.148). Siyasal katılım, liberal demokrasi için önemli unsurlardan bir tanesidir. Liberal demokrasinin en önemli savunucularından ve fikir babalarından biri olan John Stuart Mill’e göre “politik katılım fazlasıyla arzu edilir bir şeydir, zira katılımcıların entelektüel gelişimini, ahlaki meziyetlerini ve pratik zekalarını besler. Politika yapma işi buna zamanını, ilgisini ve enerjisini verecek kişiler tarafından üstlenilir.” (Mill aktaran Ashford, 2012, s.30). Dolayısıyla burada hakların ihlal edildiği ya da gasp edildiği bir zorbalık halinden ziyade çoğunluk olarak ortaya konan ve katılım sağlamak isteyen tüm kesimlerin katılımına açık olan bir temsil durumundan bahsettiğimizizin altını çizmekte fayda vardır. Ancak eşitlik, siyasal katılım ve farklılıkların temsili konusunda liberal demokrasinin yaşadığı kriz, küreselleşme ve çoğulluk vurgusu görünür bir hal almaktadır.

Benhabib’e göre, liberal demokrasi içerisinde kadının siyasal katılımı ve hakları koruma altındadır. Ancak bu kadının siyah olması, lezbiyen olması ve aynı zamanda da Yahudi olması gibi farklı kimlikleri siyasal katılımı içerisinde taşımak istemesi halinde bu kimliklerine yönelik hak talepleri, liberal demokrasinin sadece kadın olma halinden yola çıkarak sahip olduğu hakları ile örtüşmeyebilmektedir (Benhabib,1999; Phillips, 1993). Buradan hareketle diyebiliriz ki küreselleşme ile beraber farklılıkların belirgin bir hal alması ve bu farklı kimliklere sahip grupların belirginliklerini duyurabilme imkanlarının artmış olması, liberal demokrasinin tıkanıdığı ve ihtiyaçlara cevap veremediği bir noktayı işaret etmektedir.

Liberal demokrasinin eşitlik ilkesi yine aynı noktadan hareketle belirli bir çerçevede eşit olma halini ifade etmektedir (Phillips, 1993; Benhabib, 1999). Bir kadının pozitif ayrımcılık ile siyasal hayata katılımının desteklenmesi, temel olarak liberal demokrasi içerisindeki eşitlik kavramından farklı bir anlam taşımaktadır (Phillips,1993). Benzer bir başka durum, etnik azınlıklar ya da dini, mezhepsel farklılık gösteren gruplar ya da daha küçük grupların hakları ve taleplerinin göz önünde bulunduruldu-

ğunda da, bir çoğunluk zorbalığından çoğulluk durumuna dönüşmesi ile farklı çözüm önerilerini gerekli kılmaktadır.⁵

Liberalizm içindeki özgürlük ilkesi de eşitlik gibi küreselleşme ve değişen dünya dengeleri ile ortaya çıkan yeni taleplerin getirdiği yeni özgürlük alanları üzerinden tartışılmaktadır. Liberal demokrasinin özgürlük tanımı, “eylemlerin diğer kişilerin özgürlüklerine müdahale etmediği sürece, insanlar kendi hayatlarını nasıl yaşacaklarına karar verebilmelidir” (Phillips, 1993). Bu durum da farklılıklarına saygı gösterilmesini talep eden grupların özgürlük alanlarının ulus-devlet ile kısıtlanması anlamına gelmektedir. Phillips’in açıkladığı üzere, özgürlüklerin yaşanabilir hale gelmesi için devletin bu özgürlük alanlarının yaratılmasına destek olması gerekmektedir (Phillips, 1993). Sadece negatif özgürlüklerin sağlandığı bir sistem içerisinde bile sosyal ve ekonomik özgürlüklerin sorgulanması yapıyorken bugün pek çok farklı etkileşim ve talebin ortaya çıktığı yeni düzende özgürlüklerin varlığı daha detaylı ele alınma ihtiyacı taşımaktadır. Bu paralelde ulus-devlet gibi tek bir merkezden kontrol, oldukça zor bir hal almaktadır (Phillips, 1993).⁶

Liberal demokrasinin değişen dünya içindeki farklılıklara yönelik tam olarak cevap veremiyor olması, farklılıkların temsil edilmediği ya da siyasal katılım içerisine dahil edilmedikleri anlamına gelmemektedir. Sivil toplum örgütleri, demokrasinin işlemesi için devlet ve toplum arasındaki bağlardan en temel olanıdır (Ashford, 2012: 15; Zakaria, 1999). Belki de bu sebeple küreselleşme eklemelenmenin en iyi yaşandığı liberal demokrasi ilkesi sivil toplumdur. Hardt ve Negri’ye göre ise liberal demokrasi düzeni içerisinde sivil toplum örgütleri, farklılıkların devamlılığını, hak ve taleplerini korumaya yönelik ara mekanizmalar olmalarının yanında liberal ekonominin çıkar grupları ile girmiş oldukları menfaat

⁵ Bu çalışma dahilinde çoğunluk ve çoğulluk kavramalarının tartışması ve analizi detaylı olarak ele alınmayacaktır. Detaylı bilgi için bkz. Phillips, 1993; Benhabib, 1999. Ancak burada liberal demokrasinin değerlendirilmesi dahilinde üzerinde durulması gereken husus, çoğunluğun benzer talepleri olan ve sayı olarak fazla olan (majority) grup olarak liberal demokrasinin söz sahibi kabul ettiği kesim olarak ele alındığının altını çizmek gerekir. Çoğulluk olan durum ise bunun karşısında çeşitliliklere içine barındıran ve heterojen bir toplum algısını özellikle küreselleşme ile vurgulanan ve ortaya çıkan farklı kesimlerin varlık gösterdiği, bugünkü ulus-devlet karşısında hak ve taleplerinin göz ardı edilmediği bir topluluk hali olarak değerlendirilebiliriz (Sartori, 1993).

⁶ Bu kısım içerisinde liberal demokrasinin temel ilkelerinin küreselleşme ve kimlik politikalarının hayat geçirilmesi süreci ile ilgili olanları ele alınmaktadır. Liberal demokrasi ve ilkeleri üzerine detaylı bilgi için bkz. Ashton, 2012 ; Sartori, 1993.

ilişkileri neticesinde azınlık gruplarının özgürlük hak ve taleplerinin korunmasından daha çok farklılıkların kontrolü ve sistem içerisinde stabil tutulmasına hizmet etmektedir diye açıklar (Hardt ve Negri, 2012). Demokrasi ve sivil toplum arasındaki ekonomik temelli çıkar ilişkilerinin ortaya çıkardığı bu bağlam göz önünde bulundurulduğunda Hardt ve Negri'nin imparatorluk için yaptıkları yorumdan yola çıkarak her tarafı sarmış olan bir ağ halindeki "demokrasi yanılığının" içinden çıkış olmadığına yönelik bir değerlendirme yapılabilir. Ancak ilk başta da dile getirildiği gibi demokrasinin hem krizi (yıkımı) hem de kendisini tekrar gözden geçirmesini sağlayan etken, küreselleşme olmuştur. Bu sebeple küreselleşme yeni toplumsal aygıtlar ile aslında demokrasinin nefes almasını ve kendisini dönüştürmesini sağlayacak çözümler yaratmaktadır. Richard Falk'ın bahsetmiş olduğu gibi "küresel sivil toplum" adını verdiği yeni dünya düzeni kamuoyunun doğrudan müdahalesi ile ulusal egemenliğin geri plana doğru itilmesini ortaya çıkaran bir düzendir (Falk, 2005; Archibugi ve Held, 2000, s.20; Dworkin, 2006).

Küreselleşme ile beraber yerelin küresel olan ile iç içe geçtiğinden ilk kısımda bahsedilmiştir. Küresel sivil toplum da bu paralelde ele alınması gereken bir kavramdır. Artık iletişim ağı ile bir ulus-devlet içindeki etnik bir grubun sorunları dünyanın diğer ucundaki başka bir ülkedeki etnik grubun da sorunu olarak algılanabilmektedir. Özelde taleplerin ya da hak arayışlarının farklı olması genel çerçeveye bakıldığında "hak talebi" teması altında bir birlikteliği ortadan kaldırmamaktadır. Devlet ve liberal ekonomi tarafından baskılanan yerel bazda bazı talepler içerisinde olan bir sivil toplum örgütünün uluslararası düzeyde destek görebilmesi artık mümkün bir hale gelmektedir. Çoğunluk karşısında farklılığın görünür olmasını sağlamaya yönelik dönüşümün küreselleşmenin harekete geçirdiği bir moment olduğunu dile getiren Benhabib, bu durumu çoğulluk ve dayanışma hali olarak ifade etmektedir (Benhabib, 1999). Bu durumu, demokrasiler ekseninde ele almak ve nasıl bir sistem kurmak ya da olan sistemin nasıl dönüşmesi gerektiğine yönelik bir analiz için alternatif demokrasiler üzerinden devam edilecektir.

Chantal Mouffe'un Alternatif Demokrasiler ve Kimlik Politikaları

Küreselleşme temel olarak demokrasinin etkin hale gelmesi ve kendisini dönüştürmesini sağlayan bir unsurdur (Hardt ve Negri, 2011, s.250-251). Ancak burada dikkat edilmesi gereken ve çalışmanın da temel sorunsalını barındıran durum, farklılıkların bu yeni demokrasi algısı ya da liberal demokrasiye alternatif olarak ortaya konan çözümler içerisinde nasıl bir yer edineceği ve nasıl şekilleneceğidir.

*“Batı dünyasının çağdaş liberal demokrasileri, özüm-
lenemez farklılıklarında ısrar eden ve başkalık deneyimlerini bu
liberal demokrasilerin rasyonalist ve kimliğe ilişkin yanılısama-
larının maskesini düşürmede kullanmak isteyen grupların
meydan okumasıyla karşı karşıyadır” (Benhabib, 1999, s.14).*

Liberal demokrasi kısmı içerisinde de ele alındığı gibi eşitlik, özgürlük, temsil gibi kavramlar kimlik politikaları ve farklılıkların tanınır olması gibi azınlık gruplarını tam olarak karşılayamayan kavramlar haline dönüşmüşlerdir (Phillips, 1993). Bu sebepten liberal demokrasiye alternatif olarak bazı demokrasi önerilerinin varlığı bilinmektedir. Bu demokrasi modellerinin kimlik politikaları paralelinde bir değerlendirmesini yapmak demokrasinin tanımlanması ve küreselleşme ile birlikte yaşadığı dönüşümün anlaşılmasına yardımcı olacaktır.⁷

Küreselleşme ile beraber merkezi olmayan bir kamu alanı ve çoğulcu sivil toplum modelini izleyen, müzakereci siyasetin erdemleri, modern toplumların karmaşıklığına uygun bir sosyolojik gerçekçilikle birleştirmek temelinde görüşler ortaya konmaktadır (Archibugi ve Held, 2000 ; Laclau ve Mouffe, 2014, s.10). Liberal demokrasi bugün içinde olduğu krizin ve tartışma kapsamına yeni dahil olmuş olan kavramlar üzerine yapılan görüşleri göz ardı etmektedir (Phillips, 1993). Bugün durumun liberal demokrasinin krizi olarak ele alınması ve demokrasinin tekrar tanımlanmasını gerektiren sürecin ortaya çıkışı da bu göz ardı edilmiş sebebiyledir.

⁷ Bu kısım içerisinde liberal demokrasiye alternatif olan demokrasiler, liberal demokrasiden farklılaşan ve kimlik politikasına yönelik oluşturulmuş olan çözümler üzerinde durularak ele alınacaklardır. Demokrasi modelleri ile ilgili detaylı bilgi için bkz. Held, David “Models of Democracy”.

Anne Phillips ve Will Kymlicka'nın üzerinde durduğu gibi demokrasiler, farklılıkları temsil etmeye yönelik karma kurumsal çözümlere olumlu bakmaktadır. Phillips'in üzerinde durduğu gibi demokrasi içerisinde "temsil" kavramından yola çıkarak liberalizmin çoğulcu yönetimler içerisinde çeşitlilik ve fikir çatışmasına dikkat çekilmektedir (Phillips,1993). Ancak "fikirler" politikası, Benhabib'in "mevcudiyet politikası" olarak adlandırdığı kavramdan bağımsız olarak kavrandığında ırkları, etnik aidiyetleri, dinleri veya cinsiyetleri nedeniyle kendilerini demokratik süreçten dışlanmış hisseden toplumsal grupların deneyimlerini yeterince ele alamamaktadır (Benhabib, 1999, s.22). Dolayısıyla burada fikirsel boyutta ortaya konan farklılaşmaların bir adım ötesinde bir basamak daha bireye inerek onun sahip olduğu, kendinde tanımladığı özelliklerin süreç içerisinde dahil edilmesi önemli bir husus olacaktır (Benhabib, 1999).

Beck'in küreselleşme ile ilgili "ve" çağı olarak ele aldığı bu yeni dünya düzeni, kendisini pek çok şey olarak tanımlayan bireylerin bir aradalığı anlamına gelmektedir (Beck, 1999). Artık başlı başına farklılıklara sahip bireyler mevcuttur ve bunların bir arada olabilmeleri tüm bu farklılıkların korunması dahilinde mümkün olmaktadır. Aksi takdirde liberal demokrasinin içine düştüğü kriz hali devam edecektir (Benhabib, 1999).⁸

Temel olarak farklılıkların vurgusunu ele alan demokrasi alternatifleri, kimlik politikalarının çözümüne ve var olan çoğulluk ile bir müzakere ya da uzlaşma halinde olunmasına odaklanmaktadır. Burada ele alınacak olan demokrasi modelleri temel olarak Mouffe'un açıklamasını yaptığı radikal demokrasi çevresinde ele alınacaktır.

Demokrasi alternatifleri ile devam etmek gerekirse ilk alternatiflerden biri Mouffe tarafından öne sürülen ve farklılıkların bir "antagonizma" (çatışma) halinden yola çıkarak ehlileşeceklerine vurgu yapan radikal demokrasidir. Ancak Mouffe, bu farklılıkların daima varlıklarını sürdürmeleri ile "agonizma" olarak bir demokrasi modelinin oluşturulması gerekliliğini vurgulamaktadır (Mouffe, 2010). Mouffe özellikle "*Siyasal Olan Üzerine*" adlı eserinde "antagonizm" ve "agonizma"

⁸ Benhabib, bu durumu ulus-devletlerin yerini alan yapılar, bu yapıların beraberinde getirdiği toplumsal dönüşüm durumları ve bunların insanların kimliklerinde ortaya çıkarttığı farklılaşma olarak ele almaktadır. "*Demokrasi ve Farklılık*" adlı eserinde "difference- le differend" kavramları ile açıklamaktadır.

ilişkinini ve farklarını ele almaktadır. Mouffe'un Laclau ile beraber savunmuş olduğu radikal demokrasi düşüncesi, agonistik bir demokrasi olgusu olarak ortaya konmaktadır. Mouffe, antagonizma ve agonizmayı açıklarken toplumdaki "ben ve öteki" algısına farklı bir bakış getirerek bu durumu, siyasal olma hali üzerinden analiz etmektedir.

"Siyasal, "onlara" karşı "bizim" oluşmasından ibarettir ve her zaman kolektif özdeşim biçimleriyle ilgilidir. Siyasal, çatışma ve antagonizmaya dairdir ve dolayısıyla serbest tartışmanın değil, kararın alanıdır. Schmitt'in deyimiyile, siyasal, 'ancak dost- düşman ayırımına ilişkin... kavranabilir; siyasal kavramının dinsel, ahlaki, estetik, ekonomik bakımdan nasıl değerlendirildiği ise önemsizdir.'" (Mouffe, 2005, s.19).

Mouffe, radikal demokrasiyi müzakereci demokrasinin unsurlarını değilleyerek açıklar. Müzakereci demokrasi, farklı bakış açılarının bir masa etrafında toplanarak görüş belli ettiği ve bu görüş çerçevesinde bir orta yani uzlaşma noktasının bulunmasını amaçlayan demokrasi modeli olarak ele alınmaktadır (Habermas, 2002). Mouffe, müzakereci demokrasinin farklılıkların son kertede bir "hegemonya" tarafından belirlendiği ve dolayısıyla birinin diğerlerinden daha üstte olduğu bir uzlaşma durumu ortaya koyduğunu dile getirerek bunun doğal olan çatışma durumuna ters düştüğünü ifade etmektedir (Mouffe, 2010 ; Laclau ve Mouffe, 2014). Aynı paralelde Mouffe, müzakere yoluyla tartışmanın taraflarının bir uzlaşma içerisine girmesini antagonistik unsurunu tamamen ortadan kaldıracığı için kabul etmemektedir. Çünkü antagonizmanın varlığının korunması ve bu çatışma ilişkisinin "ehlileştirilmesi", bizi farklı bir ilişki türüne yani agonizme götürmektedir diye ekleyerek agonizmi tanımlamaktadır (Mouffe, 2010). Agonizmde, çatışan taraflar düşman değildir, hasımdır. Bu da çatışma sırasında, birbirlerini aynı siyasal birliğe ait gördükleri, çatışmanın gerçekleştiği ortak bir sembolik mekânı paylaştıkları anlamına gelmektedir. Demokrasinin görevi de bu antagonizma halini agonizme dönüştürmeye çalışmaktır. Agonistik mücadele, verili bir toplumu yapılandıran iktidar ilişkilerinin düzenlenişiyile ilgilidir. Agonistik mücadeleyle, karşıt hegemonik projeler arasında hiçbir zaman rasyonel biçimde çözümlenemeyecek bir mücadele mevcuttur. Bu

mücadelede antagonistik boyut, hasımların kabul ettiği birtakım demokratik prodesürün düzenlediği koşullar altında girişilen gerçek bir cepheleşme olarak her daim mevcuttur (Mouffe, 2005, s.29).

Agonizma, biz ve onlar arasındaki ilişkinin hiçbir taraf olmaması halini temsil eder. Dolayısıyla bu durum, hiçbir antagonizmanın ortadan kalkmamasına ve her daim varlık göstermesine ancak ehli bir hal almasına yardımcı olur. Mouffe, bu agonistik demokrasi anlayışı ile demokrasinin sebep olduğu taraflardan birinin diğeri üzerinden baskın hale gelmesi, iktidar kurması halinin önüne geçmeyi planlamaktadır. Ancak bu durumun bir karar verilmesi ve harekete geçilmesi açısından sıkıntı yaratıcı sonuçları da beraberinde getirebileceği göz ardı edilmemelidir. Diğer bir deyişle, antagonizmanın diyaloglar ile bir tek duruma dönüştürülmemesi gerektiğini yoksa demokrasi ve siyasetin var olmayacağını belirten Mouffe'un ortaya koymuş olduğu agonizma hali sistemin sürekliliğine dair bir kilitlenme yaratmaktadır (Mouffe, 2010 ; Laclau ve Mouffe, 2014). Çünkü farklılıkların daima korunması ve bir orta noktada "uzlaşmaya" gidilememesi, karar mekanizması herhangi bir tarafın kontrolüne de geçmediği için çoğulluk yönünde karar verilemeyeceğini ifade etmektedir (Mouffe, 2010). Bu da farklılıklarına yönelik talebi olan grupların herhangi bir hak elde edememeleri sonucunu beraberinde getirecektir.

Bir diğer alternatif olarak radikal demokrasi ile kozmopolit demokrasiyi karşılaştıran Mouffe, Held ve Archibugi üzerinden kozmopolit demokrasi anlayışının temelde bir bütünlük ve kapsayıcılık fikrini benimsediğini bu sebeple ilk baştan antagonizmayı yok saydığını ve siyaseti ortadan kaldırarak uzlaşma haliyle ortaya çıkacak aksaklıkların yaşanacağını dile getirmektedir (Mouffe, 2010). Kozmopolit demokrasi kapsamında demokrasi içerisinde var olması gereken çoğulluk durumunun görünürde var olmakla beraber siyasetin doğasından gelen dost-düşman dikotomisinin bir sonucu olarak bir tarafın belirleyici olduğu bir sistem ortaya çıktığını ifade eden Mouffe, bu durumu, "çokluğun mutlak demokrasisi" olarak tanımlamaktadır (Mouffe, 2010). Kozmopolit demokrasi, antagonizmaların taraflarından birinin belirleyici olduğu ve bu belirleyici etrafında şekillenen yapı ve kabuller bütünü anlamına gelmektedir (Timur, 1996 ; Schimetter ve Karl, 1999).

Tartışma

Mouffe tarafından demokrasi alternatifleri olarak ele alınan radikal, kozmopolit ve müzakereci demokrasilerin birbirlerinden farklı ve belirli noktalarda benzer yönleri olduğu görülmektedir. Bu noktada çalışmanın temel argümanı olan yeni dünya düzeni içerisinde küreselleşmeyle beraber görünür hale gelmiş olan farklı kimlik gruplarının demokrasi içerisinde nasıl bir yer edineceğine dair olan sorumuza dönmemiz gerekirse; her üç örnek içerisinde de sistemin kimlik politikaları yönündeki işlerliği ile ilgili bazı belirsizlikler bulunduğunu görmekteyiz. Bu noktadan hareketle, farklı dengeleri ve toplumsal değişkenleri olan ve halen ulus-devlet olma özelliğini taşıyan düzen içerisinde “çoğunluk” yerine sadece “çokluk” ya da “çoğulluk” gibi kavramların getirilmesi ile toplumun tamamına yansıtılabilecek alternatif bir dönüşüm mümkün değildir. Ancak hem çoğunluk olan grupların hem de diğerlerinin varlıklarını sürdürebilmeleri için uygun bir ara yüz oluşturulması oldukça önemlidir.

Bu ara yüzün gerekliliği öncelikle var olan çoğunluğun zorbalığı ile dile getirilen azınlıkların haklarının korunamaması olduğu kadar bir de Fuat Keyman’ın dile getirdiği gibi kendilerine yönelik hakların savunulması ve sonrasında ortaya çıkan katılımcı bir demokrasi ortamında çoğunluk zorbalığının düştüğü yanılığa düşen bir kimlik politikası izleyen azınlık grubu tehlikesi de her zaman olasıdır (Keyman, 2000). Bu noktada üzerinde durulması gereken çokluk ya da çoğulluk gruplarını içerisinde barındıran azınlık gruplarının kimlik politikası içerisindeki momentini veren gruplar olduklarını kabul etmektir. Liberal demokrasinin içinde olduğu ve eleştirildiği çoğunluk olma hali, karar mekanizmasındaki yönetsel bir dönüşüm yanında grup dinamiklerinin de incelenmesi ve dönüştürülmesi ile mümkün gözükmektedir.

Kimlik ve farklılıklarının tanınması talebinde olan grupların çoğunluğun zorbalığını yeniden üretme halini Keyman, modernizmin evrensel aklının yaratmış olduğu bir paradox olarak değerlendirir (Keyman, 2000, s.234; Giddens, 1990). İktidarı elinde bulunduran kesimin hegemonyaya sahip olma halinden yola çıkarak “öteki” üzerinde her zaman hakimiyet kurma eylemi olacaktır. Modernite ve iktidar istencini yakın ilgili olarak kabul eden Keyman, “Öteki”nin içine düştüğü durumun varlığına vurgu

yapmaktadır. Keyman'a göre, öteki, "kendisini modernite söylemlerine karşı çıkmanın yolu olarak tanıtırken, yani "Öteki" için ve "Öteki"nin adına konuşurken Batı bilgisinin ayrıcalıklı konumunu yeniden – üretmenin bir yolu haline gelir." (Keyman, 2000, s.234).

Dolayısıyla diyebiliriz ki liberal demokrasi içerisinde eleştirilen zorbalık hali alternatif demokrasiler içerisinde bizzat kimlik politikaları vasıtasıyla tekrar üretilebilme potansiyeline sahiptir. Bu durum ise kimlik politikalarının uygulanması için uygun zeminlerin kurulmaya çalışıldığı alternatif demokrasilerin de liberal demokrasinin içinde bulunduğu krize düşme potansiyelini ifade eder. Dolayısıyla kimlik politikaları sadece demokrasinin karar alma mekanizmasında farklı bir yol izlemesi ile değil farklılık gösteren ve kimlik temelli haklar talep eden grupların da kendi içlerinde dönüşüme uğramaları ile paralel hareket etmelidir. Bu sayede küreselleşme ve demokrasi ilişkisinde demokrasi optimum bir orta nokta bularak ya başka bir isimle ya da "yenilenen" bir liberal demokrasi olarak kendisine yeni düzen içerisinde yer bulabilecektir diyebiliriz.

Sonuç

Bu çalışmada değerlendirilen temel soru, küreselleşme, kimlik temelli farklılıkları ortaya çıkararak liberal demokrasinin sonunu mu getirmiştir sorusudur. Çünkü kimlik politikası temelinde farklı grupların taleplerinin duyulur hale gelmesi ve bu taleplerin ulus-devlet karşısında söz hakkı almasını sağlayan mekanizmalar küreselleşme paralelinde geliştirilebilmektedir. Bu paralelde küreselleşme ekseninde liberal demokrasinin yeniden işlerlik kazanmasına yönelik sorgulamaların yapılabilmesi ve alternatif demokrasi yollarının ortaya konması hem var olan demokrasinin ne anlama geldiğinin, hem de demokrasi içerisinde kimlik politikalarının nasıl işlediğinin anlaşılmasını sağlamaktadır.

Sonuç olarak küreselleşme ve demokrasi arasındaki ilişki yeni dünya düzeni çerçevesinde ele alındığında birbirlerinden ayrılmaz bir yapı haline dönüşmüştür. Artık demokrasi, ulus-devlet ile tanımlanan ve sınırları sadece ulus-devlet kadar olan bir olgu olmaktan çıkmıştır. Bu durumun beraberinde getirdiği en büyük yayılım ise öncelikle ulus-devletin kendi içinden başlayan ve sonra tüm devletlere yayılan

farklılıklara vurgu yapan kimlik politikaları ve kimlik temelli hak talepleridir. İşte demokrasinin kendisini güncellemesi burada ortaya çıkmaktadır. Çünkü artık sadece bir ulus- devlet ile sınırlı olmayan demokrasi olgusu, devamlılığı için farklı kimliklerin taleplerine de cevap vermek durumundadır. Dolayısıyla alternatif demokrasi arayışları ve oluşumları ortaya çıkmıştır. Bu alternatif demokrasi yaklaşımları, kimlik politikaları ve onların çoğunluk karşısındaki varlıkları üzerinden farklı argümanlar ortaya koyarak demokrasinin tanımının netleştirilmesine yönelik kavramsal bir çerçeve ve sorgulama alanı oluşturmaktadırlar. Bu çalışmada aynı paralelde ilerlemiş olup çağımızda demokrasinin her uygun düşeceği düşünülen yerde kullanılmasına ve içinin pek çok farklı kavram ile doldurulmasına yönelik sorgulayıcı bir analiz ortaya koymaya çalışmıştır. Bu paralelde kimlik politikalarının merkez kabul edildiği ve bu merkezin de liberal demokrasideki gibi çoğunluğun söz sahibi olduğu bir düzen yerine konması ve eski metodun uygulanması sadece isim olarak demokrasiyi dönüştürecektir ancak içerik de ve yaptırımlarda bir değişiklik olmayacaktır. Sadece merkezdeki grubun değişerek buraya grupların ya da liberal demokraside var olandan başka bir grubun yerleşmesi bir çözüm olarak görülmemelidir. Burada farklı grupların da dahil olduğu yeni bir model ortaya konmalıdır. Bu alternative demokrasi ya da yenilenen bir liberal demokrasi olarak adlandırılabilir ancak temelinde farklı grupların bilinç kazandırıldığı bir dönüşümü barındırması, pozitif bir sonuç ortaya koyacaktır diyebiliriz.

Bu noktada çalışmanın güncel tartışmalar ile beraber ele alınması ve yeni dünya düzeninin de farklılaştırdığı bir politik sisteme dönüş üzerinde durulması oldukça önemli bir husustur. Çalışmanın temel amacında ortaya konmak istenen dönüşümün de bir dönüşüm yaşadığının belirtilmesi daha sonraki çalışmalar için fikir verici olacaktır. Dolayısıyla çalışmanın kendi içinde barındırdığı farklılıklara saygı ve yeni bir liberal demokrasi düzeni geriye dönüş yönünde bir dönüşüm geçirmektedir. Özellikle ABD’de 11 Eylül olayları ve Avrupa içerisinde yaşanan ulusal güvenlik temelli sorgulamalar ve koruma mekanizmaları, illiberal demokrasilerin ortaya çıkışını tetiklemiştir diyebiliriz. Bu durum ise, liberalizm ve demokrasi kavramlarının ayrılığı gibi belli başlı kırılma noktalarını ortaya çıkarmıştır (Zakaria, 1999; Schimetter ve Karl, 1999). Aynı zamanda küreselleşme çağının getirmiş olduğu ulus-devletlere

bakış da yine yakın dönem dünya tarihinde liberalizm ve demokrasi ayrışması paralelindeki tartışmalarla makale içerisinde dile getirilen durumun tersi yönünde bir dönüşümün ortaya çıktığını göstermektedir.

Bu durum ile ilgili olarak Zakaria'ya göre günümüzde mevcut olan 193 devletten 118'i demokratiktir. Bu da dünya nüfusunun %54,8'ine tekabül etmektedir. Demokrasi, Batı'da, liberal demokrasi anlamında kullanılmaktadır. Günümüzde demokrasi yayıldığı halde, anayasal liberalizm yayılma eğilimi göstermemektedir. Dolayısıyla söz konusu olan illiberal demokrasilerin yayılmasıdır. Demokratik devletlerin yarısında siyasal özgürlükler sivil özgürlüklerden daha iyi durumdadır. Dolayısıyla bu ülkeler illiberal demokrasilerdir (Zakaria, 1999, s.42). Dünyanın hemen hemen her yerinde yükselişe geçen aşırı sağ, aşırı milliyetçi ve hatta ırkçı söyleme sahip partilerin ve toplumsal hareketlerin artışı (Donald Trump'ın aşırı milliyetçi söylemlerine rağmen başkan seçilmesi, Almanya ve Brezilya'daki seçimler, Doğu Avrupa ülkelerinde yaşanan rejim temelli dönüşümler) sağ popülizmin önlenemez yükselişi karşısında çoğulculuk ve farklılıkların biraradalığı gibi söylemlerin farklı bir anlama bürünmesi ile ortaya çıkmaktadır. Bu durum, beraberinde ulus-devlet içerisinde "ulus güvenliği" gibi tartışmaların önem kazanması ile beraber ulus-devlet olgusunun kendisini küresel bir toplum düzeni olgusundan uzaklaştırarak içe kapanık ve sınırlarının daha belirgin hale geldiği bir düzen vurgusunu ortaya koymaktadır. Bu paralelde ulus-devletler içerisindeki farklılıklar ve çoğunluktan öte çoğulluk gibi etnik, kültürel ya da başka unsurlar paralelinde farklılaşan grupların varlıkları liberal değerlerin küreselleşme ile düzenlendiği boyut ile değil illiberal demokrasilerin varlık durumlarında şekillenen sınırlı kimlik politikaları içerisinde yer almaktadır diyebiliriz. Bu noktadan hareketle çalışmanın yakın dönem siyasal tarih içerisinde dönüşen liberal demokrasilerin durumu üzerinden yapılacak bir değerlendirmeye arka plan oluşturması amaçlanmış ve bu doğrultuda yeni dünya üzerinden yaşanan dönüşüm ve 90'lar ile milenyumun ilk yılları ele alınarak yapılan bir değerlendirme ortaya konmuştur.

EXTENDED ABSTRACT

**Globalization and Identity Politics: The Alternatives
of Liberal Democracy**

*

Bilge Durutürk

Adana Science and Technology University

The nation-state's perception of homogeneous society and the emphasis of liberal democracy on the representation of the majority is closely related to globalization in the new world order. Political, international and supranational structures have caused the states to interfere with the sovereignty areas and have blurred borders. In addition, the questioning of the sovereignty of nation states has increased the demands, visibility and strengthening of identity politics of different groups. In parallel with this, democracy is faced with the questioning of the fundamental element, the nation-state. From this point of view, it is important to present the ambiguous process that we can call the crisis of liberal democracy as the alternative to liberal democracy such as radical, cosmopolitan and deliberative democracy as the new parameters of the globalized world order. Therefore, it will be evaluated how the perception of alternative democracies in this study takes shape in parallel with nation-state, difference and identity politics.

It is seen that the radical, cosmopolitan and deliberative democracies considered as alternatives to democracy by Mouffe have similar and different aspects at different points. At this point, we need to return to our question about how different identity groups, which have become visible with globalization in the new world order, will have a place in democracy; in all three examples, there are some uncertainties regarding the functioning of the system in terms of identity politics. From this point of view, an alternative transformation that can be reflected on the whole society is not possible with the introduction of concepts such as "multiplicity" or "plurality" instead of "majority" in the order that has different balances and social variables and is still a nation-state.

However, it is very important to create a suitable interface for both the majority groups and others to maintain their existence.

The necessity of this interface is primarily the inability to protect the rights of the minorities expressed by the tyranny of the existing majority, as well as the defense of rights for them, as Fuat Keyman puts it, and an identity polygraph that has fallen into a misconception that majority tyranny is falling down following a participatory democracy. The danger of the following minority group is always possible (Keyman, 2000). At this point, it is important to recognize that the minority groups that contain the plurality or plurality groups that need to be emphasized are the groups that take action in the identity politics. The fact that the majority of liberal democracy is criticized by the methodological transformation in the decision-making mechanism as well as the analysis and transformation of the group dynamics is possible.

The fact that most of the groups demanding the recognition of identity and differences are reproduced by bullying is considered as a paradox created by the universal mind of modernism (Keyman, 2000, p.234; Giddens, 1990). From the state of having the power of hegemony in the hands of those who hold the power, there will always be an act of domination over the all others. Keyman, who indicates the desire for modernity and power as closely related, emphasizes the existence of the situation in which the "Other" falls into. According to Keyman, the other, introducing itself as the way to oppose the discourse of modernity, it becomes a way of rebuilding the privileged position of Western knowledge (Keyman, 2000, p.234).

Therefore, we can say that the tyranny criticized in liberal democracy has the potential to be reproduced through alternative politics in alternative democracies. This implies the potential for the collapse of alternative democracies, in which liberal democracy is in place, where appropriate grounds for the implementation of identity politics are tried to be established. Therefore, identity politics should act not only in a different way in the decision-making mechanism of democracy, but also in the transformation of groups that demand different and identity-based rights. In this way, democracy in the relationship between globalization and democracy by finding an optimal midpoint or by a different name or "renewed" as a liberal democracy itself can be found in the new order.

Hence, in the first part, globalization and the transformation of liberal democracy will be discussed. Parallel to this, the relationship between the nation-state and liberal democracy will be demonstrated and the second part will be released, which will discuss how this relationship is in a process of transformation and evolution. The liberal democracy which will be dealt with on the basis of the representation of the majority will experience what kind of crises in which the new world order is changing and with which the crises and approaches that will emerge from democracy will be guided by Mouffe. At the same time, in the third part, identity politics, which is a very important issue of the study within the disciplines of political science and international relations, will be examined.

Kaynakça/References

- Anthony, G. (1991). *Modernity and self-identity*. Cambridge. Polity
- Archibugi, D. ve Held, D. (2000). *Kozmopolit demokrasi*. İstanbul: Ütopya Kitabevi.
- Ashford, N. (2012). *Özgür toplumun ilkeleri*. Ankara: Liberte Yayınları.
- Barbara, A. (1998), *Timescapes of modernity: The environment and invisible hazards*. London: Routledge.
- Bauman, Z. (1999). *Küreselleşme: Toplumsal sonuçları*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Beck, U. ve Giddens, A. ve Scott, L. (1994). *Reflexive modernization: Politics, tradition and aesthetics in the modern social order*. Cambridge: Polity Press.
- Benhabib, S. (1999). *Demokrasi ve farklılık: Siyasal düzenin sınırlarının tartışmaya açılması*. İstanbul: Demokrasi Kitaplığı.
- Berger, P. L. (1999). *Günümüz dünyasında demokrasi. Sosyal ve Siyasal Teori*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Connolly, W. E. (1995). *Kimlik ve farklılık: Siyasetin açmazlarına dair demokratik çözüm önerileri*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Dahl, R. (1993). *Demokrasi ve eleştirileri*. Ankara: Yetkin Basımevi.
- Dworkin, R. (2006). *Liberalizm, Liberaller ve Cemaatçiler*. Ankara: Dost Kitabevi.

- Falk, R. (2003). *Küreselleşme ve din: İnsani küresel yönetim.* İstanbul: Küre Yayınları.
- Falk, R. A. (2005). *The declining world order America's imperial geopolitics.* Newyork and London: Routledge.
- Fukuyama, F. (1999). Kapitalizm ve demokrasi: Gözden Kaçırılan İlişki. *Sosyal ve Siyasal Teori* ss.105-11. Ankara: Siyasal Kitabevi,.
- Habermas, J. (2002). *Küreselleşme ve milli devletlerin akibeti.* İstanbul: Bakış Yayınları.
- Hardt, M. ve Negri, A. (2012). *İmparatorluk.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Hardt, M.ve Negri, A. (2011). *Çokluk.* İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Held, D.(1996). *Models of democracy.* Stanford, California: Stanford University Press.
- Held, D. ve McGrew, A.(2000). *The global transformations reader.* Polity Press.
- Huntington, S. P. (2007). *Üçüncü Dalga: 20. yüzyıl sonlarında demokratlaşma.* Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları.
- Jowitt, K. (1995). Yeni Dünya Düzensizliği. *Demokrasinin Küresel Yükselişi* ss. 303-313. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Kapani, M.(2003). *Politika bilimine giriş.* Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Keyman, E. F. (2000). *Küreselleşme, devlet, kimlik/farklılık: uluslararası ilişkiler kuramını yeniden düşünmek.* İstanbul: Alfa Basım.
- Keyman, F., E. (1996). *Nasıl bir liberal demokrasi?.* Diyalog Sayı: 1. Ankara: Türk Demokrasi Vakfı Yayınları. ss.93-109.
- Köker, L.(1992). *Demokrasi üzerine yazılar.* Ankara: İmge Kitabevi.
- Kolakowski, L. (1995). Demokratik Bir Çağın Belirsizlikleri. *Demokrasinin Küresel Yükselişi* ss.389-392. Ankara: Yetkin Yayınları.
- Laclau, E. ve Mouffe, C. (2014). *Hegemonya ve sosyalist strateji.* İletişim Yayınları: İstanbul.
- Lechner, F. ve Boli, J. (2006). *The globalization reader.* Blackwell Publishing.
- Lipson, L. (1999). Demokrasinin Felsefesi. *Sosyal ve Siyasal Teori* ss.17-2. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Mouffe, C.(2010). *Siyasal üzerine.* İstanbul: İletişim Yayınları.
- Niklas L. (1993). *Risk: A sociological theory.* New York: Aldine De Gruyter
- Phillips, A. (1993). *Democracy and difference.* Polity Press.
- Sartori, G. (1993). *Demokrasi teorisine geri dönüş.* Ankara: Yetkin Basımevi.

- Schimetter, P. C. ve Karl, T.L. (1999). Demokrasi nedir, ne değildir?. *Sosyal ve Siyasal Teori* ss. 3-1. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Stepan, A. (1995). Demokratik muhalefetin görevleri. *Demokrasinin Küresel Yükselişi* ss.91-100. Ankara:Yetkin Yayınları.
- Timur, T. (1996). *Küreselleşme ve demokrasi krizi*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Tomlinson, J. (1999). *Küreselleşme ve kültür*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Ulrich B. (1999). *World risk society*. Cambridge: Polity Press.
- Zakaria, F. (1999). İlliberal demokrasinin yükselişi. *Sosyal ve Siyasal Teori* ss.41-57. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Zakaria, F.(1997). The rise of illiberal democracy. *Foreign Affairs*, 6(76). ss.22-43.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Durutürk, B. (2018). Küreselleşme ve kimlik politikaları: Liberal demokrasinin alternatifleri. *OPUS–Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1415-1439. DOI: 10.26466/opus.471134